

17
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.

DISPUTATIO JURIDICA
DE
SOCIETATE.

QVAM

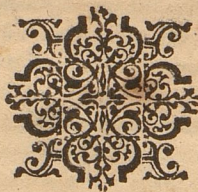
SS. TRINITATIS AUXILIO, ET
AUTHORITATE MAGNIFICI ET AMPLIS-
SIMI ICTORUM ORDINIS, IN FLOREN-
TISSIMA ARGENTORATENSI
ACADEMIA.

pro obtinendo J. U. Doctoratu,

Solenni censura subjiçis

JUSTUS SEBASTIANUS FABER,
Birckenfeldensis.

Die *horis, locoque solitis*

ARGENTORATI,

Ex Officinâ Typographicâ JACOBI TRILONIS.
ANNO *clv lxx Ll.*

2. 29
4f.

1651, 5.

6.

196

UNIVERSITÄT
DE
SOCIETATE

IN
SOCIETATE
ACADEMICA
LITTERARUM
LONDINENSIS

INSTITUTIONIS
LONDINENSIS

ANNO
MDCCLXXII

DE

D
D
D

Co

OT

sta
pel
ven
reo
sing
ren
diu
ven
ben
ven
Ete
pri

ILLVSTRISSIMIS CELSISSIMIS
 PRINCIPIBVS AC DOMINIS,
 DOMINO, CAROLO OTTONI,
 DOMINO, CHRISTIANO,
 DOMINO, JOHANNI CAROLO.
 Fratribus respectiue patruelibus
 & germanis.

Comitibus Palatinis Rheni, Ducibus Bavaria, Comitibus
 in Veldentz & Sponheim &c.

Principibus ac Dominis meis Clementissimis.

*Non leve rerum suarum expeditioni afferre
 momentum existimant Politicorum filij, si
 ingenia Magnatum, eorumque mores, sagaci
 indagine penetrare, illisque se suasque actio-
 nes quovis tempore decenter aptare queant.*

*Tua indolis, Illustrissime Princeps, CAROLE
 OTTO, Domine Clementissime, tanta est sublimitas, genero-
 sitas tanta, ut non nisi a magnis ingenis concipi, pingi ab A-
 pelle, sculpi a Lysippo possit. Prima statim C. T. adolescentia ac
 vernale tempus augustas spirabat gratiarum rosas, purpu-
 reos ferebat virtutum flosculos. Mores tum iam pietate atque
 singulari dignitate nitebant, lingua variam eloquentiam
 tentabat, res magnas animus versabat. Quodcunque a stu-
 diis vacuum tempus concedebatur, equitationi, digladiationi
 venationi, aliisq. utilitatem cum voluptate conjunctam ha-
 bentibus exercitiis equestribus impendere solebas. Quanta
 vero generosis istis praeludiis una cum crescentibus annis ha-
 etenus accesserint momenta, mea certe dicendi infantia ex-
 primere nequit.*

A 2 Hac

6.

196

*Hac aetate atque gratiarum incrementa Serenissimi
vestri Patruelis, Illustrissimi Principes, CHRISTIANE, &
IOHANNES CAROLE, Domini clementissimi, si oculis ani-
moque lustratis, Vestras omnino cernitis corporis animiq;
dotes, vestros mores. Ille vos aetate praecepsit, virtute pra-
luxit, Vos strenue estis infecuti, pariaque haecenus emensi,
cumque DEO & die emensuri magnanimitatis stadia, la-
tissimos Vos probatis Palatina Stirpis surculos, flores amantissi-
mos, quorum fructus nostra tandem loquetur Europa.*

*Ex plurimis autem Principes Celsissimi, Domini clemen-
tissimi, quibus illustrati estis virtutum ornamentis, quo rarius,
eo sublimius est tanti fastigii decus, quod non solum literarum
estis amantiissimi, verum etiam erga illarum cultores pro-
perantissimi. Quanquam enim primam ministeriorum aulico-
rum gloriam potissimum equestri dignitate fulgentibus de-
berisciatis, Vestra tamen serenitatis atque clementia portas
non minus cupida legum iuventuti vultis patere. Ita enim
armis estis decorati, ut etiam literis sitis armati, ita belli
gloriam quaritis, ut etiam pacis artes ametis, tum demum
beatam fore rempublicam judicantes, si non tantum supremi
ejus moderatores, verum etiam illi, quibus per partes illa
credi solet, veram non simulatam affectarint Philosophiam.*

*Clementissimo hoc affectu, Principes Illustrissimi, Domi-
ni clementissimi, cum & me meaque studia haecenus profecuti
sitis, gratitudinem meam exiguarum harum thesaurum humi-
lima dedicatione contestari volui, C. C. C. V. V. V. humilime
rogitans, quia tantorum meritorum remunerationem nec cel-
sissima Vestra fortuna admittit, nec mea remunerandi facul-
tatem suggerit, ut C. C. C. V. V. V. rudes istas pagellas se-
rena fronte excipere, meque suavissima hac aura in posterum
clementer afflare dignentur. D. O. M. C. C. C. V. V. V. divinita-
tus sua radiis illustret, omniq; tam soli quam poli gloria mactet.*

C. C. C. V. V. V.

humilimus cliens
Justus Sebastianus Faber.

DISPUTATIONIS JURIDICÆ DE SOCIETATE.

THES. I.

Societatis vocabulum proprie personarum conventionem atque unionem denotat Sicut communio proprie est rerum, quæ etiam nullo contractu habito contingere potest. *l. 32. pro soc. l. 2. com. div.* Nonnunquam tamen vox illa societatis ponitur pro sola rerum communione, *l. 25. §. 16. fam. ercisf.* quosque ita non consensus sed res conjuxit, socij dicuntur, *in §. 3. Inst. d. O. qua quasi. ex contr.* In genere hæc vox competit etiam alijs naturali vel civili ratione constitutis personarum conjunctionibus, *l. 1. d. act. rer. amor. l. 1. pr. quod cujusque univers. l. 3. §. 4. d. bon. poss. Cic. 1. Off.* Sed si commune nomen contrahatur, huic speciei peculiariter adhærescit, *l. 7. §. 1. de pact.*

II.

Quod ipsius rei definitionem attinet, ejusgenus ex *l. 19. h. t. pr. Inst. d. O. ex cons.* satis constat. Est enim contractus iste ex numero consensualium, communioreque horum contractuum ei competunt affectiones, *d. pr.* Videtur insuper contractus esse generalis, *arg. l. 38. h. t. vel ratione objecti,* vel quod non semel absolvatur, sed continuum habeat temporis tractum. In differentia specifica constituenda, percurrenda sunt causæ hujus contractus. Materia illius, eaque remota, sunt res & operæ, *vid. th. 6.* Propinqua est certum aliquod negocium, in quo res operæque exercentur, quod modo à socijs solis, modo etiam cum extraneis contrahendo absolvitur. *Exempla vid. d. th. 6. allegata.* Forma Finisque ex eo patet, quod quemadmodum omnium obligationum substantia in eo consistit, ut alium nobis adstringant ad dandum, faciendum, præstandum,

A 3

l. 3. d. O.

6.

196

l. 3. d. O. & A. ita etiam socij se invicem constringunt ad res atq; operas (quæ immediata est hujus contractus præstatio) communicandas. Idque ea intentione, ut lucrum & damnum inventurum inter se habeant commune. *conf. Thef. §. 5. & 6.* Est igitur societas contractus consensualis, de rebus & operis, communi unius lucri & damni causa, in negotiationem conferendis.

III.

Societas dividitur potissimum ratione quantitatis rerum collatarum. Cum enim illa non tantum communem lucrorum damnorumque causam, verum etiam proportionem partium lucri & damni determinet, merito exinde societatis species constituuntur. Alia igitur societas omnium sive universorum bonorum l. 5. pr. D. pr. Inst. h. t. Alia non universorum l. 63. pr. h. Et hæc iterum veltior est, vel unius tantum rei d. l. 5. l. 65. pr. §. 2. h. t. Prioris commatis est I. Societas simplex, quæ est eorum tantum, quæ ex quæstu veniunt, sive id exprimat l. 13. l. 17. sive simpliciter coeatur, l. 7. h. II. hereditatis, quæ indivisa retinetur, l. 52. §. 6. III. Negotiationis, quando sc. certa pecuniæ summa, vel definita corporum species sive universitas in negotiatione versatur, d. pr. Inst. d. l. 5. Secundum qualitatem societas alia publica de rebus publicis, v. c. vectigalibus, alia privata de rebus privatorum. d. l. 5. l. 33. h. t.

IV.

Causa efficiens hujus contractus est communis gentium discursus sive jus, §. 2. Inst. d. I. N. G. & C. l. 7. pr. & §. I. d. part. Quanquam enim universali illa omnium bonorum communione repudiata, homines res suas diligentius agere, suoque magis commodo invigilare consueverint, quia tamen, ut Cicero inquit, pro Sext. Rosc. omnia per nos gerere non valemus & in quibus ipsi superesse non possumus, ea servis aut mercenarijs committere non semper tutum est, itaque facultatum id operumque communicatione perficere visum est melius, ut & lucris spes & damni metus, qui omnes æqualiter tangeret, pariter omnes in fide retiner. Hæc conventionis species, cum propter evidentem quam continet utilitatem usu frequentaretur, in certam

tam formam paulatim redacta, atque eleganti societatis nomine insignita fuit. Quam nunc celebrare possunt omnes qui non prohibentur, arg. l. 28. §. 2. ex quibus caus. maj. l. 43. §. 1. d. procur. l. 1. §. 1. d. testib. Prohibentur autem præ cæteris pupillus l. 33. furiosus, l. ult. C. h. r.

V.

Finis quem contrahentes unice intendunt est lucrû, l. 67. pr. l. 7. l. 13. l. 25. §. 1. d. O. & A. Lucrum Philosophis dicitur, si quis ex bono plus quam par est, sive quod alterius injuriam habet conjunctam, sumat, Arist. §. Ethic. 4. Hoc vero loco significat quamcunque utilitatem pecuniariam & patrimonialem, natura, industriâ vel fortuna quæsitam, sive illa in participatione ipsius rei principalis, ejusve precij consistat, l. 13. §. 1. d. præscr. verb. sive ejus tantum quod accedit. Quod iterum vel occasione rei provenit, ut quæstus ex emtione, locatione, l. 7. l. 8. h. r. vel in usu rei consistit, l. 52. §. 13. h. r. l. 1. §. ult. l. 2. 3. 4. d. hi qui effud. vel denique ex pecoribus vel terris nascitur, d. l. 52. §. 2. §. 3. Quia vero non semper favet Mercusius, interdum pro lucro contingit damnum, de quo inf. th. 13.

VI.

Materia sive objectum hujus contractus sunt Res, & Operæ. l. 5. d. l. 1. C. h. r. Not. I. res in societatem cadere posse omnium generum, modo commercio nostro non sint exemptæ, l. 63. §. ult. vel vitio quo infectæ, l. 52. §. 17. l. 53. & seqq. & solent conferri vel universa bona, vel pars illorum, vel res aliqua singularis, d. l. 5. h. Not. II. Operam, vel industriam hic intelligi in actu externo (alia ratio est diligentia culpa opposita) & quatenus ad commune lucrum ordinatæ. Neque enim opera hic gratuito sive officij causa confertur, sicut in mandato, neque in vicem compensationis, pro eo quod datur, sicut in locatione vel contractu innominato l. 1. §. 4. mand. l. 5. d. præscr. verb. Not. III. Res atque operas conferri vel similiter, vel dissimiliter. Aut enim uterq; tam pecuniam ponit, quam operam. Aut alter utrumque quidem ex his operam sc. & pecuniam, sed alter de altero nihil. Aut unus ponit

6.

146

nit solam pecuniam, alter solam operam, Solæ enim operæ pecuniæ vicem subire, atque communionem lucri inferre possunt. *l. 52. §. 2. l. 5. l. 29. D. l. i. C. h. t.* Cic. pro Rosc. Com. Not. IV. Res & operas confetri vel æqualiter vel inæqualiter, *d. l. 5. l. 29.* Not. V. res & operas varijs in negotijs varie tractari. Exempla occurrunt in *l. 44. l. 52. pr. §. 2. 3. 4. 7. 13. l. 58. pr. l. 65. l. 71. pr. & c.* quæ cupque vero illa sint, non debent esse turpia & inhonesta, *l. 3. §. 3. d. l. 52. §. 17. l. 53. cum seqq.*

VII.

Sequitur forma. Circa quam considerabimus tum quæ societati cum alijs contractibus consensualibus sunt communia, tum quæ propria. Quoad illa, Not. I. Societatem iniri consensu, *l. 19. b. eoque solo pr. Inst. d. O. ex conf. l. 2. §. 1. d. V. O.* nisi forte placuerit socijs scriptura perficere contractum, *l. 71. pr. h. pr. Inst. d. emr. l. 7. C. d. fid. instr.* II. Consensus iste etiam inter absentes per epistolam vel nuncium declarari potest, *d. pr. Inst. d. O. ex conf. l. 4. h. tit.* Sed quomodo accipiendum, quod Modestinus in hac *l. 4.* dicit, coiri posse societatem etiam *re; & verbis.* Dicitur quidem in *l. 25. §. 16. fam. ercis.* quosdam non consensu, sed re ad societatem conjungi, sed societas ibi sumitur pro incidente communionem, atque ita Modestinus in illa *l. 4.* considerasset genus saltem æquivocum. Et sic quod de verbis dicitur, ad stipulationem erit referendum, *arg. l. 52. §. pen. d. O. & A.* Communis est explicatio, consensum declarari vel expresse verbis, vel tacite re & facto, *arg. §. 6. Inst. d. her. qual. & diff. l. 25. d. acq. her.* III. Consensus interpretatur vel pure *l. 6. C. h.* vel in perpetuum, id est dum vivunt (nulla enim societatis in æternum est coitio *l. 70. h. t.*) vel ex tempore, vel ad tempus, vel sub conditione. *l. 1. D. l. 6. C. h. t.*

VIII.

Non sufficit autem consensus, nisi subit quoque affectio vel animus contrahendæ societatis, *l. 31. l. 44. l. 52. pr. & §. 3.* hinc sæpe quaestio facti incidit an contrahentes societatem, an aliam contractus speciem inire voluerint, *casu d. l. 52. pr. item d. l. 32. vers. si duo. juncta l. 2. com. div. item d. l. 44.* Ubi tamen præter

15.
præter factum etiam jus videtur dubium; quamvis enim in specie l. 44. affectio societatis supponatur, forma tamen societatis non videtur ei applicari posse. In societate enim debet esse communio lucri quoad latitudinem quantitatis incerti, *passim h. s.* In d. vero l. 44. alter partem non aliquotam, sed certum numerum numerum sibi exceptit, nulla igitur communio lucri, neque societas. Quod ipsum idem Ulpianus in eodem casu pro ratione decidendi adducit in l. 13. *pr. d. prasc. verb.* non videtur inquit, societas contracta in eo qui te non admisit socium distractionis, sed sibi certum precium exceptit. Sed quia tamen distinctio partium certarum vel incertarum non adeo substantiam societatis afficit, *per l. 52. §. 7. h. t.* propter voluntatem contrahentium ista conventio pro societate merito habetur, *arg. l. 3. d. reb. cred. l. 38. mand.*

IX.

Forma igitur, in quam cadere debet consensus sive affectio societatis consistit in communionem accipe in sensu juridico, ratione proprietatis vel usus; rerum (& analogice operarum) pro partibus indivisis, quæ animo magis & intellectu habetur quam corpore, l. 5. *pr. d. stip. servorum* Quamquam autem etiam universitas aliqua, vel collegium res communes, communis utilitatis causa habere possit, l. 1. §. 1. *quod cuiuscung. univers.* ejusmodi tamen res non sunt singulorum pro parte, sed conjunctorum sive universitatis, l. 6. §. 1. *d. divis. rer. l. 1. §. 7. d. quest.* adeoque communio ista societatem promercalem non facit. Potest autem communio illa privata considerari vel in rebus collatis in ordine ad lucrum, vel in lucro ipso. Cum igitur in illa specie, qua unus operam solam, alter rem solam confert, modo communicetur res ipsa, vel quod perinde est, precium ex ea suo tempore parandum, l. 13. §. 1. *d. prasc. verb.* modo neutrum horum fiat, sed fructus tantum communicentur, non sine ratione quaritur, an sola ista fructuum sive lucri communicatio societatem sustinere queat? Distinguit Molina Tr. 2. de contractibus 411. n. 3. an contractus simpliciter celebretur, hoc tantum exprimendo, quot partes fructuum sive foetuum futurae sint apponentis capitales, quot item ejus cui animalia committuntur; an vero
B adjiciatur

25
adjiciatur saltem virtualiter, quod ista assignatio alteri cedere
debeat in stipendium, quatenus pars illa sic in spe æquipol-
let certo ac determinato stipendio, quo is erat dignus, si
operam & industriam suam ad eam negotiationem locaret.
Hoc quidem casu non esse societatis contractum, sed locatio-
nis operæ & industriæ, siquidem appositio operæ & industriæ,
per se solum cedat in lucrum apponentis capitale, qui pro
illa statuit stipendium, per accidens vero cedat in commune
lucrum; illo vero omnino esse societatem, quia revera sit con-
tractus contribuendi in ordine ad commune lucrum. Gra-
viter obstat l. 13, §. 1. d. *prescr. verb.* Cujus hæc est species:
Ego tibi aream dedi, ut insulam in ea ædifices, ejusque par-
tem postea mihi reddas. Inquit Julianus in formam hu-
jus conventionis, an sit emtio, an mandatum, an vero socie-
tas? Ratio dubit. pro societate videtur, quod alter operam
alter rem conferat, & uterque hanc cum lucro in hærenti par-
ticipet. Contrarium tamen decidit Julianus, rationemque
petit à forma cessante, nemo inquit, societatem contrahen-
do, rei suæ dominus esse desinit; totalis enim dominij transla-
tio repugnat ejus communioni, quæ est forma societatis. In-
fert dein ex hoc ipso, quod si dominium non in totum trans-
latum, sed vel res, vel precium ex ea suo tempore parandum
communicatum fuerit, esse societatem. Ex quo colligere li-
cet, si res ipsa, vel saltem ejus precium non communicetur,
(quod sane sit dominio retento, fructibus saltem communi-
catis) non esse societatem. An forte dicendum, tota-
lem dominij translationem non ideo repugnare societati,
quod substantia societatis præcisè in ipsius rei principalis com-
munionem consistat, sed quod is qui rem in totum transfert,
atque nullum amplius in re jus habet, nil quicquam, imo
ne lucrum quidem tanquam ex re sua quæsitum, quod ipse
personam attinet, communicet; cum tamen uterque contra-
hentium aliquid communicare debeat. Aliam vero esse rati-
onem, quando dominium in totum retinetur, tum enim
superest, quod ex re mea communicare possim, sc. non tan-
tum detentionem & usum rei in ordine ad lucrum, verum
etiam lucrum ipsum, fructus nimirum, quod ad societatem
sufficit. Hoc igitur dicere videtur Julianus, re in totum
translata,

48.
3.
8

translata, non esse societatem, quod sc. alter plane nihil com-
municasse videatur, esse vero societatis contractum, si res non
omnino translata, sed vel ipsa vel precium ejus communica-
tum fuerit. Hinc vero à negatione communionis non sim-
pliciter licet negare societatem, sed si subsit translatio do-
minij totalis.

X.

Hucusque de principiis nostri contractus. Sequuntur
jam principales ejus affectiones. Quarum prima, quod
societas non est contractus gratuitus, qui donationis causa con-
trahi possit sed *utrumque sociorum* aliquid oportet conferre,
atque communicare, l. 5. §. 1. h. t.

XI.

II. Societas est contractus bonæ fidei, tot. tit. Inst. d. O. ex conf.
imo in societate ceu fraternitate quadam l. 63. pr. h. fides ex-
uberat, l. 3. C. h. ita ut major in ea requiri videatur dexteri-
tas, quam in contractu emtionis venditionis arg. l. 3. C. Com. urri-
usque jud. Inque ea non tam spectetur id quod privatim in-
terest unius ex sociis, quam quod ipsi societati expedit, l. 65.
§. 5. h. t.

XII.

III. In societate sicut lucrum, ita damnum quoque
commune esse oportet, l. 52. §. 4. fin. l. 67. pr. l. 10. d. R. l. Quæ
lucra communicanda vel non, patet quodammodo ex l. 60. §.
1. & præterea cujusque soc. natura in specie attendenda. vid.
ib. 17. Hic saltem repetere libet quæstionem illam, si unus
operam solam, alter pecuniam solam confert, an pecunia
illa in dubio, quando neque de expressa contrahentium men-
te, neque de consuetudine loci constat, sola collatione fiat
communis, ita ut finita societate in divisionem vocari queat?
NEG.

XIII.

Communione damni ut eo melius intelligamus, pri-
mo ob.

B 2

mo observandum damnum à diminutione patrimonij dictum
l. 3. d. damn. inf. in genere denotare omne detrimentum, quod
quis in re sua familiari, vel in operis sentit. Sive etiam id
quod interest, *l. 52. io. h. t.* quod iterum vel in damno emer-
gente, vel in lucro cessante consistit, *C. d. sent. que pro eo quod
inter.* Quo etiam cætera referenda videntur onera, v. g. æs
alienum, *l. 27. l. 82. h. item impensæ in res, vel operas l. 38. §.
1. l. 52. §. 4. 12. 15.* vel aliam justam causam *l. 73. l. 81. h. t. factæ.*
Inprimis autem consideranda damni causa, quæ vel est culpa,
vel casus. Id quod culpa lata, vel levi accidit, in societate est
præstandum, *l. 52. §. 2. l. 72. D. §. ult. I. h. t.* solius igitur levif-
simæ culpæ onus communiter ferendum. Casus regulariter
in nullo contractu præstatur, *l. 2. §. 7. d. adm. rer. ad civ.
per. l. 6. C. d. pign. act.* Sed res suo perit domino *l. 8. C. d.
pign. act.* Si igitur dominium rei commune, ejus etiam
damnum commune, pro rata scilicet portionis. Idem
hactenus in societate, modo res actu fuerit collata, non com-
munioni tantum destinata, *l. 58. §. 1. h. t.* vel etiam res ipsa,
non precium demum ex ea suo tempore parandum fuerit
hujus contractus, imo naturali ratione, etiam ad hoc vel ta-
cite obligantur, ut si res alterius propria, ex proxima tamen
& immediata societatis & lucri causa perierit, alter damnum
istud pro rata agnoscat, *l. 52. §. 4. l. 60. §. 1. l. 10. d. R. l. quem-
admodum etiam socij vice mutua fidejussisse videntur, arg. l.
67. pr. h. t.*

XIV.

In specie autem qua unus operam solam, alter pecuniam
solam confert, cum supra pecuniam in dubio communicati
negatum sit, superest quæstio, an ejus damnum ad eum qui
operas tantum confert, pro rata spectet? quam itidem nega-
mus. Rationes hinc inde subnascentes in socia disp. exa-
minaturi,

XV.

IV. De communione lucri vel damni cum constet, sciend-
um ulterius est pro qua parte hæc sint communia, Constituitur
autem

47
5
18

autem proportio partium lucri naturali ratione pro quantitate eorum quæ in societatem collata sunt, *arg. l. 6. l. 80. h. r.* Et per consequens etiam talis analogia in damno servanda §. 3. *Inst. h. r. l. 10. d. R. 1.* Videtur tamen Tribonianus in §. 1. *Inst. h. r.* citra respectum ejus quod collatum est, partes simpliciter æquales statuere. An forte partes proportionales five quotitativæ ibi sunt intelligendæ? An potius per *l. 6. & 80.* simplex vocis significatio retinenda? Et sic in subjecto distinctionis *d. §. 1.* etiam collatio æqualis supponenda, aut saltem talis in dubio præsumenda. Quasi leges eo casu, quo nil conventum, & de collationis quantitate non liquido constare potest, ideo in æquales bonorum communium portiones propendeant, quod socij operam & pecuniam æqualiter contulisse, vel hanc cum illa compensare voluisse videantur. Si vero socius sibi vigilarit, & partes inæquales proportioni tamen rerum ab ipso collatarum analogas pacto expresserit, pactum omnino sit servandum. Pacti enim duplex ratio, ut de æquitate rei magis constet & ut firmior sit obligatio.

XVI.

Ut autem in computatione lucri vel damni ista proportio applicari possit, lucrum & damnum, quæ forte in separatâ causâ acciderunt, inter se prius compensari debent, §. 2. *vers. quod tamen Inst. l. 30. D. h. r.* Quo factò id, quod sortem vel excedit, vel ei deest, in divisionem vocandum, ita sc. ut ea quæ utrinque fuerunt collata, inprimis opera (illius enim precium non consistit in puncto, sed pro ratione circumstantiarum latitudinem habet majorem vel minorem, *arg. l. 29. §. 1. h. r. l. 4. d. Op. serv.*) æstimentur, atque inter se comparentur, & qualis tum proportio invenitur, ejus quod quisque contulit, ad id quod contulerunt alij, talis quoque proportio constituenda, vel lucri vel damni, quod unus fert ad lucra vel damna, quæ habituri sunt alij. Ad speciales vero operationes, de quibus Arithmetici, in Reg. quam vocant Consortij hac vice descendere non libet.

XVII.

Præter istas autem societatis affectiones generales, quæ libet

B 3

bet

bet species hujus contractus propriam habet naturam, atque præstationes. De societate universali, *vid. l. 1. §. 1. l. 2. l. 3. pr. §. 1. l. 52. §. 16. 17. 18. l. 73. h. t. l. 39. sam. ercis. De societ. simplici. l. 7. cum seqq. h. t. l. 45. §. 2. d. A. vel. O. her. De soc. hereditatis l. 3. §. 2. l. 52. §. 6. De soc. certa. negotiationis l. 52. §. 5. 15.*

XVIII.

Quoniam autem quæ hæcenus exposuimus contractus hujus naturalia (communione intellige lucri & damni, item proportionem partium rebus collatis tam in lucro quam in damno respondentem) pactis adjectis mutari solent; de his quoque pauca subjiciemus. Et I quidem consideranda ipsa mutatio, ejusque varia exempla. Aut enim proportio tantum violatur, (ita quidem ut inæqualitas ista in lucro & damno vel maneat uniformis, casu §. 1. *Inst. l. 29. pr. h. t. vel fiat difformis, & aliam quis lucri aliam damni partem ferat, casu, §. 2. pr. Inst. l. 30. D. h. t.*) aut simul etiam ipsa communio lucri, vel damni tollitur, §. 2. *Inst. vers. & adeo l. 29. §. 1. & ult. h. t.* II. Consid. quoque mutationis hujus æquitas & iniquitas. Quod enim cæteris contractibus accidit, ut nulla sit v. c. fortis & usurarum, mercis & precij, operæ & mercedis proportio, vel etiam ut quis periculum alienum in se suscipiat gratis, eo nomine etiam societas accufari solet. Quamvis enim pactum de periculo & casibus fortuitis præstandis per se non sit usurarium, ex accidenti tamen & ob inæqualitatem hostimenti, mercedis, aut remunerationis tale efficitur. Ampliss. Dn. Tabor, de Socida c. 5. n. 6. Quod igitur primum proportionis mutata exemplum attinet, cum Tribonianus in *d. §. 1. Inst. h. t.* si nil actum sit, partes dicit esse æquales, pacto autem inæquales constitui posse, Bachovius cum aliis, in comment. & not. suis ad *Inst. Treutl. Wesenb. pro soc. hoc casu collationem æqualem supponit*, quod sc. si collatio inæqualis fuerit, etiamsi nil actum sit, tamen ex pacto tacito partes constituentur inæquales, adeoque Justinianus inepte diceret, expressas partes esse servandas. Quamvis autem vel alius hujus §. 1. sensus erui possit; de quo supra *ih. 15.* vel quod de vanitate istius pacti modo

48.
modo objectum fuit, facile inde dilui possit, quod cum æstimatione rerum quarundam, nec non operarum, indeque dependens proportio, sæpe sit dubia, utile omnino sit pactis eam determinare, ne postea alter operas suas majoris æstimet, quæ socius contra minoris æstimet, C. l. 4. §. 10. n. 3. Quia tamen ex inductione Bachoviana nulla videtur oriri iniquitas (siquidem licet socius plus lucri, quam pro quantitate rei à se collatæ debebat, auferat, tamen plus etiam damni sentit, cumque ita periculum pro parte ad se non spectante suscipiat, damnum autem æque ac lucrum contingere soleat, æquum est, ut in compensationem periculi suscepti plus etiam lucri ferat) dictæ explicationi adhuc inhaerendum erit. Sed movet in contrarium, l. 29. pr. h. t. quæ partes inæquales non ex eo probat, quod excessus iste in lucro & damno pariter, sit proportionatus, sed si plus pecunia vel opera collatum sit. Quod igitur in d. §. 1. generaliter & indistincte dictum, id ex hac lege 29. distinctius loquente explicandum, cum in toto jure generi per speciem derogetur, l. 80. d. R. l. arg. §. 2. Inst. d. I. §. 1. Verum quoniam d. l. 29. saltem aliquid plus impendij exigit, & insuper inæqualitas ista, pariter, ut modo dictum, in lucro & damno proportionata sit, non certe analogia lucri cum rebus collatis ad punctum usque exigenda, sed minima ista inæqualitas saltem conventionis jure sustinenda videtur; Non obstante l. 5. §. 1. h. t. quæ sicut illum, qui plane nil contulit, donationis causa lucrum auferre posse negat, ita socios exiguam aliquam ex fraterna illa affectione ebullientem liberalitatem exercere non prohibet, Molina tr. 2. d. contr. disp. 415. n. 2. fin. quamvis cum alter damnum æque ac lucrum in se susceperit, conventio ista vix donatio vocari queat.

XIX.

Tantum de proportionem mutata, ut tamen partes lucri & damni maneant uniformes Sequitur ex §. 2. pr. Inst. h. t. aliud exempl. quo Titius & Sejus inter se pacti sunt, ut ad Titium lucri duæ partes pertineant, damni tertia, ad Sejum duæ partes damni, lucri tertia. Sc. Titius non quidem plus lucri,

lucris, quam pro quantitate rei à se collatæ debebat (sic enim in priorem disputationem iterum incidemus) sed tamen minus damni ferret. Q. Mutius talem pactiõnem contra naturam societatis (secundum quam lucris damnique partes esse debent uniformes, §. 3. *Inst. h. t.*) existimavit, & ob id non esse ratam habendam. Servius Sulpitius contra sensit, & pro rat. decid. adduxit hostimentum operæ à Titio navatæ, quo ista iniquitas compensetur; Et quia naturalia contractus regulariter mutari possunt, *arg. §. 5. Inst. h. t.* sententia Servij merito prevaluit.

XX.

Communione, & quidem lucris, quod attinet, tolli illa salva societate, nequit. Leonina enim vel etiam asinina esset societas, ex qua alter nunquam sentiret lucrum, *l. 29. §. ult. h. t.* Et licet unus idemque damnum æque ac lucrum solus ferret, alter tamen non socius, sed minister esset futurus. Alia ratio damni, valet enim pactum, ut quis aliquam lucris, damni vero nullam partem ferat §. 2. *vers. & adeo Inst. h. t.* sub limitatione tamen, quam ex Cassio & Sabino suggerit. Ulpianus *in l. 29. §. 1. D. h. t.* si modo tanti sit opera, quanti damnum, id est, si duo æquam pecuniæ summam conferant, uter ex his à damno vult esse immunis, istud indemnitate commodum æquivalenti operarum hostimento compensare debet.

XXI.

Atque ita quidem communio damni, quæ de natura contractus erat, pacto tollitur. Cum autem, ut *sup. rh. 14.* dictum, in ea specie, qua unus operam solam, alter pecuniam solam confert, damni communio utrinque cessare videatur, pacto nihilominus pecuniæ hujus damnum, ad eum, qui operas tantum confert, rejici posse probatur §. 2. *vers. & adeo Inst. h. t.* Ampl. Dn. Tabor, d. Socida C. 5. n. 17. & 21. modo onus istud suscepti periculi rite compensetur. De qua compensatione Hector Felic. d. societate. C. 19. Sic si dominus pecora, pastor operam confert, sicut pecora regulariter non

31

18

non communicantur, ita etiam pastor damnum illorum præstare non tenetur. Si tamen pecora æstimato suscepit, eorum etiam periculum suscepisse dicitur *in l. 52. §. 3. h. t.* non simpliciter, sed si pecus vi majore per erit, adeoque nulla pastoris culpa argui possit, tantum pro parte. Pactum enim æstimatorium hoc casu naturam societatis imitatur, & sicut dominum pro parte saltem transfert, ita etiam tantum communionem damni inducit. Heet. Fel. d. tr. c. 9. n. 56. & 57. si vero pastor in culpa vel levissima hæret, v. c. si adversus fures non vigilat, æstimatio proprium illius facit detrimentum. Cum enim levis culpa alias ex natura hujus contractus venit, *h. l. 52. §. 2. nisi per custodiam in d. §. 3. levissima culpa intelligatur plane nil æstimatio h. casu operaretur.*

XXII.

Hactenus de principijs sive causis hujus contractus, variisq; pactis, quibus ille informari solet. Sequitur jam illius effectus. Sc. numerosissimus obligationum acervus, quæ tum ex actu principali, tum ex ijs qui postea incident, expresse vel tacite oriuntur. Quibus non tantum socij veterum etiam illorum heredes *l. 35. l. 36. l. 40. l. 63 §. 8. l. 65. §. 9. constringuntur*; licet societas ipsa in heredes non transeat *dd. ll.* Et pro objecto habent omne id, quod alter alteri pro cujusque societatis natura, eaque vel pendente vel dissoluta præstare debet. v. g. ut res & operæ, earumque lucra communicentur, *l. 17. §. 1. l. 3. §. 1. l. 52. §. 13. 16. l. 65. §. 15. l. 73. l. 74. h. t. obligationes & actiones ad communionem pertinentes cedantur, l. 3. pr. æs alienum, l. 27. l. 12. l. 82. impensa, l. 38. §. 1. l. 52. §. 4. 10. 12. 15. l. 61. l. 67. §. 2. D. l. 2. C. h. t. damna casualia, d. l. 52. §. 3. 4. l. 55. l. 58. pr. §. 1. l. 63. §. 8. d. l. 67. pr. utrinque agnoscantur; cautio, l. 27. l. 28. l. 38. l. 63. §. 4. l. 67. h. t. fructus, l. 38. §. 1. h. t. l. 38. §. 9. de usur. interesse, l. 52. §. 10. usuræ l. 60. pr. l. 67. §. 1. 2. præstentur. Denique rationes edantur, reddantur, l. 9. pr. d. edendo. res communes earumque lucra dividantur, præstentur. l. 43. h. t.*

XXIII.

Omnibus vero istis actibus inesse debet bona fides & debitus

C

6.

146

debitus diligentiae modus. Econtrario si dolo vel culpa quid
omittatur vel committatur, v. g. res earumque lucra non com-
municentur, obligationes & actiones non cedantur, res alie-
num, impense, damna casualia utrinque non agnoscantur &c.
vel etiam extraneus in societatem admittatur, l. 23. pr. §. I.
servus vulneretur, vel occidatur, l. 49. res communis aufera-
tur, supprimatur, l. 45. alea aut adulterio perdatur, l. 59. §. I.
in pecunia communi reddenda mora committatur, l. 60. pr.
h. t. l. 1. §. I. d. usur. res communis tota alienetur, l. 67. pr. l. 68.
emendi occasio negligatur, l. 52. §. II. societas dolo malo, vel
intempestive renunciatur, l. 14. &c. hisce casibus socius doli
vel culpa reus erit, d. l. 52. §. 2. Quanam autem culpa species
in hoc contractu sit praestanda, docet §. ult. Inst. I. l. 72. b r.

XXIV.

Vidimus jam quae personae, ex quibus causis, quarum re-
rum nomine, quomodo & ad quid sibi invicem obligentur.
Cum autem naturali ratione obligatio pariat actionem, l. 42. §.
2. d. procur. actio vero sit jus persequendi in iudicio §. I. Inst. d. A.
dicendum jam esset non tantum de actionibus ex hoc contractu
pullulantibus, earumque concursu ex l. 38. l. 41. l. 42. l. 43. h.
verum etiam de ipso iudicio tam generali, d. l. 38. l. 52. §. 14.
quam speciali, l. 65. §. 15. officioque iudicis sive arbitri, d. l.
38. pr. l. 70. cum seqq. Sed quia hoc latioris indaginis est, so-
lam actionem pro socio paucis percurramus, considerando ejus
affectiones tum generales tum speciales.

XXV.

Quod generales attinet. Actio hujus contractus sicut
ejus quoque obligatio est (1.) civilis, licet contractus sit juris-
gentium (2.) in personam (3.) rei persecutoria, §. 17. Inst. d. act.
l. 50. h. t. (4.) bonae fidei, §. 28. Inst. d. act. (5.) perpetua (6.)
ab utraque parte directa §. 2. Inst. d. pen. rem. litig. (ideoque
utriusque socio eadem est formula, quod tu mihi ex causa societa-
tis & ex eo quod communiter gestum est debes, id te mihi ex
b. f. prae stare debere ajo (7.) famosa l. 6. §. 5. 6. ult. l. 7. d. his
qui not. infam. (8.) continens condemnationem in id tantum
quod socio facere potest, l. 63. pr. h. l. 38. Inst. d. act.

Speciales

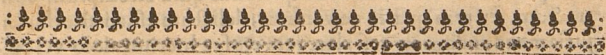
XXVI.

Speciales & propriæ hujus actionis affectiones sunt, quod illa I. oritur ex solo contractu societatis, à quo etiam nomen habet (directo quidem & per se, quatenus quid in ipso contractu placuit, v. g. ut res earumque lucra communicentur. Per obliquum vero & ex accidenti quatenus quid circa ipsum contractum, seu rem quæ in eo versatur, delictum est, ad alterius injuriam redundans, v. c. si alter rem ejusve lucrum dolo vel culpa communicare nolit. vid. Amplifs. D. Biccus in reb. quot. sect. IV. th. 122.) II. Competat soli socio ejusque heredibus l. 63. §. 8. adversus solum socium ejusque heredes. l. 35. l. 36. l. 40. III. Persequatur res & operas earumque lucra & damna, ut manente societate communicentur, dissoluta ea præstentur, vid. th. 22. & 23.

XXVII.

Superfunt Dissentanea. Quæ vel 1. ipsi contractui vel 2. ejus obligationi & actioni, vel 3. judicio adversantur. Neque enim sublato uno, necessario etiam alterum perit, v. c. licet contractus finitus sit, obligatio tamen & actio non expirant, sicut & hæ ipsæ finito judicio superfunt, arg. §. 1. Inst. d. except. Contractui adversantur. I. quæ ipsum statim nullum reddunt, aut transformant, hærentque illa, vel in subiecto l. 33. D. l. ult. C. h. r. vel obiecto. l. 36. d. op. lib. l. 1. §. 7. quar. rer. act. non dat. vel forma. l. 32. l. 44. l. 52. pr. l. 5. §. 1. h. r. l. 13. d. præser. verb. vel sine contractus l. 3. §. 3. l. 29. §. ult. l. 57. h. r. II. Quæ non quidem contractum tam vehementer impugnant, sed tamen ipsum quodammodo vitiant, qualis est nimia partium inæqualitas. l. 29. pr. l. 80. item si in particulari causa vitium hæreat, quod obligationis nativitate impediatur, l. 53. & seqq. item, si in aliis articulis dolus vel culpa committatur, vid. th. 23. III. repugnant contractui, quæ ipsum finiunt. Finitur autem ille secundum Ulpianum in l. 63. §. 10. ex personis, rebus, voluntate, actione. Quos modos Ulpianus ita repetit ex distinctis causis societatem constituentibus, materia sc. tum subjectiva tum obiectiva quæ sunt personæ & res. Ratione formæ societatis quæ est consensus, considerat dissensum. Cum autem iste vel sit expressus vel tacitus, & hic vel factis judicialibus declaretur,

claretur, vel extrajudicialibus, singula hæc per voluntatem & actionem innuere voluit Ulpianus. Denique ea quæ obligationem & actionem sive jure ipso sive per exceptionem tollunt, ex locis communibus facile possunt repeti; sicut & quæ Judicio adversantur.

COROLLARIA.

1. *Cum ludæis societatem contrahere licet.*
2. *An uxori etiam cum extraneo?*
3. *Communio mulierum ex Can. 2, q. 1. 12. probari nequit.*
4. *Societas omnium bonorum tacite constitui potest.*
5. *Societati omnium bonorum dos filie data imputatur.*
6. *Obligations & actiones quæ inter socios & extraneos nascuntur, socijs ipso jure non communicantur.*
7. *Actio pro socio ad divisionem rerum communium non competit.*
8. *Proportio quæ in societate servatur Arithmetica an Geometrica dicenda?*

S. D. G.

Strassburg, Diss., 1651-52

ULB Halle

3

004 774 795

f
sb.

VD 17

redol
at, m
ibit,
cco n
na v
E I n
mid
mpli p
uris l
bero,

stat c
ris co
Differ
um, N
patri
is ex

I

1651,5
4f.

DISPUTATIO JURIDICA
DE
SOCIETATE.

QVAM
SS. TRINITATIS AUXILIO, ET
AUTHORITATE MAGNIFICI ET AMPLIS-
SIMI ICTORUM ORDINIS, IN FLOREN-
TISSIMA ARGENTORATENSI
ACADEMIA.

pro obtinendo J. U. Doctoratu,
Solenni censura subjiçit

JUSTUS SEBASTIANUS FABER,
Birckenfeldensis.

Die horis, locoque solitis

ARGENTORATI,

Ex Officinâ Typographicâ JACOBI TRILONIS.
ANNO 1756 LI.

6.

146

